

Сторінками «Кобзаря»

Літературна вітальня

Олена ГРУЗДЬОВА, викладач Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ

Мета: здійснити мандрівку сторінками Кобзаря, розкрити внутрішній світ Т. Шевченка, тематичне багатство творів, багатогранність його обдарування; ознайомити з творами, написаними в різні періоди життя письменника; виховати любов до рідного слова; вшанувати пам'ять Кобзаря.

Обладнання: тематична книжкова виставка, портрети Т. Шевченка різних років, репродукції картин поета, написаних у різні періоди життя, написи з крилатими висловами з творів письменника, аудіозаписи віршів та пісень митця, смарт-дошка.

Думи мої, думи мої,

Лихо мені з вами!

Нащо стали на папері

Сумними рядами?..

Чом вас вітер не розвіяв

В степу, як пилину?

Чом вас лихо не приспало,

Як свою дитину?..

Т. Шевченко

Хід заходу

Гра бандури. На смарт-дошці тема заходу, портрет Т. Г. Шевченка.

Ведучий. Доброго дня, шановні студенти, викладачі. Сьогодні ми зібралися, щоб вшанувати пам'ять геніальної особистості, творчість якої стала одним із головних формант духовного космосу всієї української нації.

Ведуча. «Шевченко настільки великий чоловік для українства, що зовсім не диво, коли на його так часто оглядаються українці й неукраїнці, коли зайде розмова про українську справу. Лихо тільки, що досі ніхто не зваживсь докладно розсудити об тім, що таке справді Шевченко сам по собі й у свій час, а всі, хто бравсь писати про нього, перш усього думали про себе, і кожний повертав Шевченка, як йому на той час було треба, та глядячи на те, перед ким говорилось про українського кобзаря», – зазначав Михайло Драгоманов.

Ведучий. Ці слова актуальні і на початку XXI століття. По-різному тлумачать його твори, оцінюють внесок у розвиток української світової літератури, але факт залишається фактом: основоположник нової української літературної мови, людина з великої літери, поезії якої – це крик душі в зацькованій, закріпаченій, але живій Україні.

Ведуча. Саме цією Україною ми спробуємо мандрувати, перегортаючи сторінки «Кобзаря». «Незлим тихим словом» згадаємо людину, слава і визнання до якої прийшла, на жаль, уже після смерті. Увага на екран.

Уривок з кінофільму «Т. Шевченко. Заповіт», до зустрічі з Оксаною.

Читець декламує вірш «Мені тринадцятий минало».

Ведучий. Світогляд малого Тараса формувався на розповідях діда Івана про минуле: славні часи козацької волі, чорні шляхи обездоленого люду.

Ведуча. Один з епізодів з життя поета, описаний в романі Оксани Іваненко «Тарасові шляхи», пропонуємо переглянути.

Інсценізація уривку з роману О. Іваненко «Тарасові шляхи»

Автор. Скільки тих шляхів на світі і куди вони всі ведуть! Увечері сяде дід на призьбі, малий Тарас коло нього, показує дід на темне небо, на чисті зорі і каже:

Дід. Ото Чумацький шлях!

Тарас. Дивно, що й на небі шляхи, тільки хто ж ходив ними, невже чумаки?

Дід. Ото їдуть, їдуть мажами, навколо самий степ та тиша і ковила не шелесне. Глянуть на зорі – ото їм і дорога.

Тарас. А вони ж, чумаки, коло нас Чорним шляхом їдуть?

Дід. Еге ж, Чорним.

Автор. Покивує головою дід, і довгі сиві вуса аж до грудей звисають.

Чорний шлях Тарас добре знає. Він проходить повз їхнє село, повз самісіньку хату, бо хата їхня саме край села стоїть, кособока, старенька, як бабуся з підсліпуватими очима. Цим шляхом ходять і тато і мати на панське поле, як його не знати!

Тарас. А чого він Чорний, тому що чумаки чорні? Виходить, що їдуть, їдуть чумаки, чорні, засмагли, своїм Чорним шляхом, степами, селами, такими, як їхня Кирилівка, а потім шлях цей аж на небо веде, і на небі його вже Чумацьким звуть, бо там зорі світять, і від них, звичайно, дуже видно і ясно, як удень.

(Дід сміється і хитає головою.)

Дід. А того він Чорний, що страшний.

Тарас. Чому ж він страшний?

Автор. Ех, шкода, що дід не доказав.

Ведуча. Дід не доказав, а життя не лише відтворило цей шлях, а і дало можливість мандрувати його тернистими дорогами.

Читець декламує вірш «Доля» з музичним супроводом.

Ведучий. 26 квітня 1840 року побачило світ перше видання «Кобзаря», вісім поезій: «Думи мої, думи мої...», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка» («Нащо мені чорні брови...»), «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч», які розпочнуть новий етап у розвитку української літератури, а ім'я Тараса Шевченка асоціюватиметься зі словом «основоположник».

Ведуча. А починалося все з того, що українському поміщику Петрові Мартосу закортіло мати акварельний портрет пензля молодого, але вже відомого в Петербурзі художника Тараса Шевченка. Яюсь, уже під час роботи над замовленим полотном, той відду-

чився на хвилинку. Знудьгований Мартос підняв із підлоги аркуш паперу. Там були вірші. Та ще й які! «Знаєте автора?» – запитав, вражений, у художника, коли той повернувся.

Тарас знітився: «Так, – і за хвилю додав, – знаю, бо це я». Він витягнув із-під ліжка коробку, у якій тримав увесь свій поетичний доробок. Коли Мартос простяг руку до купки паперів, Шевченко притис їх до грудей. «Прочитаю й неодмінно поверну», – запевнив його Петро Іванович.

Тарас, віддаючи вірші, попросив: «Нікому не показуйте». Мартос побожився, що не показуватиме. А сам тут же подався до Євгена Гребінки – найавторитетнішого поета в українській громаді тодішнього Петербурга. Таким чином у 1840 році світ побачив перше видання «Кобзаря».

Ведучий. Пропонуємо перегорнути сторінки легендарної книги. А її герої самі розкажуть про себе, зійдуть зі сторінок зі своїм болем, переживаннями.

Вінок з поезій Кобзаря

Виразне читання творів Т. Г. Шевченка.

1. «Думи мої, думи мої».
2. Уривок з поеми «Причинна».
3. «Лілея».
4. Уривок з поеми «Слепая».
5. «Русалка».
6. «Утоплена».

Ведуча. Їх всіх об'єднує недоля, горе, відчай. Вони – тогочасна реальність.

Ведучий.

Перегорну сторінку Кобзаря –
Переді мною – горем зламана Причинна,
І буйний вітер, той що з морем розмовля,
Й згорьована, розтерзана Вкраїна.

Ведуча. Поезії Т. Шевченка заучувались напам'ять, передавалися з вуст в уста, наспівувалися в години відчаю. Частина з них була покладена на музику.

Звучить пісня на слова Т. Шевченка «Зоре моя вечірняя».

Ведуча. «Сторінками «Кобзаря» – надзвичайно цікава тема, яка не залишила байдужими жодного з наших колег, учнів. Переконаймося, увага на екран.

Відеорепортаж, знятий у музеї Т. Г. Шевченка, на тему: «Сторінками «Кобзаря»».

Ведучий. Шевченко і Україна. Ці поняття взаємопов'язані.

...Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого бога,
За неї душу погублю!

– Чи не ці слова відіграють вирішальну роль у скаліченій долі поета.

Ведуча. Тюрми, допити, заслання. Від першого ув'язнення в 1847 році (Орська фортеця) до другого у 1850 році (Новопетрівський береговий порт, півострів Мангишлак), де він пробув сім страшних років, до 1857 року. І лише за те, що він її любив. Її – Україну.

Ведучий. Його відірвали від неї, а він нею жив, йому забороняли писати, а він писав, йому веліли мовчати, а він говорив, думкою линув до неї крізь ґрати тюрем, піски пустель. Його любов переростала в ненависть, він проклинав, закликав, але все ж любив її, «розтерзану, убогу». Про це говорять рядки з наступних творів.

Вінок громадсько-політичної лірики

Т. Г. Шевченка

Виразне читання творів Т. Г. Шевченка. На смарт-дошці презентація громадсько-політичної лірики поета.

1. «Послання» (уривок).
2. «Розрита могила».
3. «Чигирине, Чигирине» (уривок).
4. «Кавказ» (уривок).
5. «Мені однаково, чи буду».

Ведуча. Чи не актуальними є рядки з цих творів у наш час? Чи не змушують задуматися? Чи не хвилюють наші серця?

Ведучий. Відповідь однозначна – так! Його слова звучать різними мовами світу, закликають до боротьби, сповнені віри, сподівань на перемогу, є заповітом нащадкам.

Читець декламує поезію «Заповіт». На екрані презентація про життя Т. Шевченка, музичний супровід.

Ведуча. Пройшли століття, а Шевченкова муза як ніколи актуальна і злободенна, гнівна і рішуча. Вона закликає, карає, пророчить, збирає величезні аудиторії.

Ведучий. Чому? Відповідь проста – вона сповнена любові до життя, любові до України, вона об'єднує нас у велику родину УКРАЇНЦІВ.

Звучить пісня про Україну, всі виходять на сцену (на смарт-дошці презентація про щедроти рідного краю). Заключне слово вчителя.